

ORTAÖĞRETİM FEN VE MATEMATİK ALANINDA ÖĞRENİM GÖREN TEZSİZ YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİN ALDIKLARI EĞİTİMDEN BEKLENTİLERİ, YAŞADIKLARI SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Neşe BAŞER* - Berna GÜNHAN** - Güneş YAVUZ***

ÖZET

Dünya, eğitim konusunda gelişmekte olan süreç içerisinde. Özellikle öğretmen eğitiminde, yeni fikirler yeni yaklaşımları ortaya koymaktadır. Bu bağlamda ülkemizde de eğitim sistemi sorgulanmalıdır. Sistemde nitelikli öğretmenlere gereksinim vardır. Nitelikli öğretmenler, çağdaş eğitimi, çağdaş yöntem ve tekniklerle sunabilen, yeni teknolojileri kullanabilen, yeniliklere açık, kültürlü ve bilgiye ulaşma yollarını bilen bireylerdir.

1998 yılında Yükseköğretim Kurulu Yürütme Kurulunun aldığı kararla Eğitim Fakülteleri yeniden yapılandırılmaya gitmiştir. Bu karara göre ortaöğretime öğretmen olarak atanacak öğretmen adaylarının lisans süreleri eğitim fakültesi öğrencileri için 3,5 + 1,5 ve fen edebiyat fakültesi öğrencileri için 4 + 1,5 olarak belirtilmiştir. Yani eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde, fen edebiyat fakültesinden mezun öğrencilerin öğretmen olarak atanabilmesi için tezsiz yüksek lisans yapıları gerekmektedir.

Üniversitelerin ilgili enstitülerince açılan lisansüstü eğitim programlarına kayıt olan öğrenciler, nitelikli bir öğretilerde olması gereken özelliklere sahip olmak istemektedirler. Bu bağlamda tezsiz yüksek lisans programlarının amacı öğrenciyi mesleki konularda derin bilgi kazandırmak ve mevcut bilgilerin uygulamada nasıl kullanacağını göstermektir.

Bu çalışmamız ortaöğretim fen ve matematik alanında, tezsiz yüksek lisans eğitimi alan öğretmen adaylarının beklentilerini, yaşadıkları sorunları saptamak ve çözüm önerilerini sunmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmamızda nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen sonuç ve önerilerin bu alanda yapılan çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlerin Tezsiz Yüksek Lisans Eğitimi, Lisansüstü Eğitim.

ABSTRACT

The world is in a developing process. Especially in teacher education new ideas raises new approaches. In this context educationla system in our country should be investigated. System needs qualified teachers. The qualified teachers are individuals who are able to represent the contemporary education with modern methods nad techniques, to use new techniques, open to innovations, sophisticated and know the ways of how to reach knowledge.

Education Faculty have been reconstructed after the decision taken Execution Council of High Education in 1998. As regard to this decision undergraduate educational period is stated as 3,5 + 1,5 years for the students from Faculty of Education and 4+1,5 years fro the students from Faculty of Arts and Science, the teacher candidates who are appointed to secondary schools. In other words, in the recontructed process of Education Faculties the students graduated from Faculty of Arts and Science are required to have non-thesis Master's of science in order for them to be appointed teacher.

The students who are registred to the graduated educational programs of the related Institutes of the Universities, want to have characterictic of qualified teacher. In this context the aim of non-thesis master's of science programs is to make students gain deep knowledge in vocational concept and is to show how to use the existing knowledge in practice.

Our study is conducteed with the aim of to put forward expectations of teacher candidates who are attending non-thesis master's programs, to state the problems of the already graduated teachers nad suggest solutions for them. In our study we heva used interview technique among qualitative methods. It's hoped that the result obtained and suggestions wolud be helpful in the studies conducted in this field.

Key Words: Teacher's Non-thesis Master's Education, Graduate Education.

* Yrd. DoçDr. DEÜ Buca Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Eğitimi

** Arş. Gör. DEÜ Buca Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Eğitimi

*** Öğr. Gör. DEÜ Buca Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Eğitimi

GİRİŞ

Ülkelerin kalkınması için nitelikli insan gücüne gereksinim vardır. Çünkü bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeyi izleyebilecek insan profili değişmiştir. Artık geniş bir dünya görüşüne sahip, bilgiyi üreten, kullanan, paylaşabilen, sürekli kendisini yenileyen, özeleştirici yapabilen, tarafsız, yönlendirici, birleştirici bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Üniversiteler, ülkenin gelişmişlik düzeyine katkıda bulunan kuruluşlardır. Çağın istediği insan gücünü yetiştirmeyi üslenmişlerdir. Bu bağlamda üniversiteler bilimsel araştırmalarla bilgi üretmek, teknolojiyi geliştirmek görevini de yerine getirmelidirler. Bunun için bilimsel düşünme gücüne sahip, bilimsel araştırma yapabilen, sürekli kendisini yenileyen, özeleştirici yapabilen, yönlendirici, tarafsız öğretim üyeleri üniversitelerde yer almalıdırlar.

Bu öğretim üyeleri nasıl kazanılacaktır? Yaratıcı, analiz ve sentez yapma becerisi kazanmış, nitelikli bir insan gücüne, lisansüstü eğitim programlarında iyi bir program sunularak yetiştirildiğinde üniversiteler istenilen özelliklere sahip öğretim üyelerini kazanacaklardır.

Lisansüstü eğitim 1970'li yıllara kadar doktora programı ile yürütülüyordu. 1970 lerden sonra yüksek lisans ve doktora programlarında eğitim vermeye başlandı. 1996 yılında ise yüksek lisans programları tezli ve tezsiz olarak ikiye ayrıldı.

Günümüzde eğitimi bir sosyal tesis olarak gören bilim adamları, bu sistemin üç temel öğesinin öğrenci, öğretmen ve eğitim programları olduğunu kabul etmektedirler. Eğitimin etkili olabilmesi ve amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirebilmesi ise öğeler arasındaki uyuma bağlıdır. Üç öğeden birisi olan öğretmen öğesinin diğer iki öğeyi etkileme gücünden fazladır [1]. Öğretmen eğitiminin başta gelen öğelerindendir. Eğitim sisteminin başarısı onu işletecek olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır. Hiçbir eğitim modeli, o modeli işletecek personelin niteliğinin üstünde hizmet üretemez. Bundan dolayı "Bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir." denebilir [5].

Öğretmenlik, devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevinin üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi ile sağlanır. Bu nitelikleri kazanabilmek için hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmesi temel alınmıştır. Öğretmen nitelikleri, Alan Hakimiyeti, Öğretme-Öğrenme Sürecini Yönetme, öğrenci Kişilik Hizmetleri ile Kişisel ve mesleki Özellikler olarak dört ana grupta toplanmıştır. Bu dört grup içerisinde yer alan yeterlikler, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde alan, meslek ve genel kültür boyutlarında yetişmelerini destekler nitelikte görülmektedir. Öğretmenlerimizi 21. yüzyıla hazırlarken alanında iyi yetişmeleri ve öğretmenlik meslek bilgisi yeterliklerini iyi kazanmış olmaları gerekmektedir. Halen görev

başında olan öğretmenlerin de hizmet içi eğitim yoluyla istenilen bu niteliklere kavuşturulması beklenmektedir [4].

Öğretmenler iyi yetiştirilmelidir. Öğretmen yetiştiren kurumların yani eğitim fakültelerinin programları son yıllarda gözden geçirilmiştir. Bu fakültelerden mezun olan bireyler bilimsel ve mesleki yetkinlik kazanmışlardır. Ancak hızla artan bilgi birikimini kullanabilmeleri için alan bilgisine ek olarak eğitimsel bilgiler de kazanılmalı, derinlemesine bilgi verilmelidir.

2001-2002 öğretim yılında eğitim fakültelerinin ortaöğretim fen ve matematik alanlarında 3,5 yıl eğitim alanlara 1,5 yıl alanın eğitimi sunularak 5 yıl sonunda tezsiz yüksek lisans diploması verilme uygulaması başlatılmıştır. 2002-2003 öğretim yılındaki ilk mezunlar bu uygulama ile tezsiz yüksek lisans diploması aldılar ve doktora programlarına katılma hakkı kazandılar.

1998-1999 öğretim yılından itibaren eğitim fakülteleri dışındaki fakültelerden mezun olanlara öğretmen olma şansı verebilmek için 4 yıl alan eğitimi alanlara 1,5 alanın eğitiminin verildiği bir tezsiz yüksek lisans programı başlatıldı. İlgili alanda lisans eğitimi alanlar bu programdan yararlandılar. Ancak farklı alanlardan gelenler sorun yaşadılar. Örneğin Arap Dili bölümünden mezun olanlar Türk Dili Eğitimi bölümünde tezsiz yüksek programına uyum gösteremediler.

Milli Eğitim Bakanlığı bu sorunu çözebilmek için farklı alanlardan gelen öğrencilere lisansta okutulan derslerin %30 unu almadıkça öğretmenliğe atamama kararı aldı. Bu karar öğrencilerin eksik alan bilgilerini tamamlamaları açısından yararlı oldu. Ancak programlarda da karşılığa neden oldu. Farklı enstitüdekilerin değişik uygulamaları öğrenciler arasında huzursuzluğa yol açtı.

Tezsiz yüksek lisans programlarından ortaöğretim fen ve matematik ve ortaöğretim Sosyal alanlar bölümlerinden mezun öğrencilerin proje bile yapmadığı bilinmektedir. Fakat Eğitim Bilimleri bölümlerinde öğrenciler proje yapmakta ve jüri önünde sunmaktadırlar.

Tezsiz yüksek lisans öğrencilerine doktora yapma olanağı verilmektedir. Tez yapmamış, araştırma yapmamış bir öğrencinin doktora eğitimi almasına hemen hemen tüm öğretim üyeleri olumsuz bakmaktadırlar.

Tezsiz yüksek lisans programlarında sorun vardır. Sorunun çözülebilmesi için programa kayıtlı ve mezun olmuş öğrencilerin görüşlerine başvurulması uygun görülmüştür.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın Problemi: Araştırmada aşağıdaki probleme yanıt aranmıştır.

"Ortaöğretim Fen ve Matematik alanında öğrenim gören tezsiz yüksek lisans öğrencilerin aldıkları eğitimden beklentilerini, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri nedir?"

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı, Orta-öğretim Fen ve Matematik alanında, tezsiz yüksek lisans- ta eğitim alan öğretmen adaylarının sistemden beklentilerini, yaşadıkları sorunları ortaya çıkarmak ve bu sorunlara çözüm önerilerini sunmaktır.

Araştırmanın Önemi: Nitelikli insan gücüne ve eği- tim sistemine önemli katkıları olan öğretmenlerin iyi bir biçimde yetişmeleri için lisansüstü eğitime gereksinimleri vardır. Ancak bu süreçte sorunlar yaşanmaktadır ve bu sorunlar bilinmelidir.

Türkiye’de öğretmenlerin lisansüstü eğitim almaları- da yaşanan sorunlarla ilgili araştırmalara ise fazla rastlan- mamaktadır. Çalışmanın bu alanda yapılacak çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Sayıtlar: İzmir ilinde Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesinde tezsiz yüksek lisans eğitimi alan 3,5 + 1,5 sistemindeki 32 ve Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bi- limleri Enstitüsünde tezsiz yüksek lisans eğitimi alan 4 + 1,5 sistemindeki 32 kişilik grup diğer tezsiz yüksek lisans eğitimi alan öğretmen adaylarını temsil edecek niteliktedir.

Tezsiz yüksek lisans öğrencileri görüşme yoluyla ken- dilerine sorulan sorulara düşüncelerini doğru olarak yansı- tacak biçimde yanıtlamışlardır.

Sınırlılıklar: Araştırma 2002-2003 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Ortaöğre- tim Fen ve Matematik bölümünde 3,5+1,5 programında tezsiz yüksek lisans eğitimi alan öğrencilerinin ve Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Fen ve Matematik bölümünde 4+1,5 programındaki tez- siz yüksek lisans eğitimi alan öğrencilerinin görüşleri ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin çözüm- lenmesini incelemiştir.

Araştırmanın Modeli: Araştırma da Or- taöğretim Fen ve Matematik bölümlerinde 3,5 + 1,5 sisteminde öğrenim gören öğrencilerin ve 4 + 1,5 sisteminde öğrenim gören öğre- nçilerin görüşleri nitel görüşme yöntemi ile alınarak desen iki boyut üzerine kurulmuştur. Görüşler karşılaştırmalı olarak değerlendiril- miştir. Dolayısıyla araştırma da ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evre- ni ve örneklemini aşağıdaki biçimde oluşturul- muştur.

Araştırmanın evreni İzmir ilinde tezsiz yük- sek lisans eğitimi alan ve almakta olan Orta- öğretim Fen ve Matematik bölümü öğrencile-

ri oluşturmaktadır.

Örnekleme de ise İzmir ilinde Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesinde tezsiz yüksek lisans eğitimi alan 3,5 + 1,5 sistemindeki 32 kişi ve Dokuz Eylül Üniversite- si Eğitim Bilimleri Enstitüsünde tezsiz yüksek lisans eğitimi alan 4 + 1,5 sistemindeki 32 kişi öğrenci bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı: Veri toplama aracı geliştirilir- ken öncelikle alanla ilgili yayınlar taranmıştır. Ancak çok sayıda yayına ulaşılamamıştır. Araştırmada farklı nitelikte, derin bilgiye ulaşılmak istenmiştir. O nedenle araştırma tekniği olarak sıkça kullanılan nitel araştırma tekniği kulla- nılmıştır. Görüşme, araştırmacı ile araştırmanın öznesi konumunda yer alan kişi arasında geçen kontrollü ve amaçlı sözel iletişim biçimidir [3].

Bu araştırma da yapılandırılmış veya Stewart Cash (1985) tanımlamasıyla yönlendirici olarak isimlendirilen teknik kullanılmıştır.

Görüşmecinin soru soruş biçimi elde edilen verilerin içeriğini ve niteliğini etkilemektedir [6]. Bu yüzden görüş- mecilere aynı sorular aynı biçimde sorulmuştur. Görüşme formunda 3,5 + 1,5 sisteminde öğrenciler için 13 soru ve 4 + 1,5 sistemindeki öğrenciler için 16 soru bulunmakta- dır.

Verilerin Analizi: Görüşmeler sonunda elde edilen veriler 7 kategoride incelendi. Bunlar Amaç, Giriş Beklen- tileri, Program, Öğretim, Ölçme ve Değerlendirme, Kazanımlar, Mezuniyet Sonrası Beklentiler olarak sınıflandırıldı. Daha sonra alt kategoriler oluşturuldu. Kategori ve alt kategoriler Tablo1 de görülmektedir.

Tablo 1. Kategoriler ve Alt Kategoriler

3,5 + 1,5	4 + 1,5
Amaç	Amaç
Giriş Beklentileri	Giriş Beklentileri
Programlar	Programlar
Derslerin İçeriği	Derslerin İçeriği
Beklenti	Beklenti
Olumsuz Bakış	Formasyon
	Olumsuz Bakış
Öğretim	Öğretim
Çağdaş Öğretim Yöntemleri	Çağdaş Öğretim Yöntemleri
Diploma Projesi	Diploma Projesi
Yaşanan Sorunlar	Yaşanan Sorunlar
Ölçme ve Değerlendirme	Ölçme ve Değerlendirme
Kazanımlar	Kazanımlar
Mezuniyet Sonrası Beklenti	Mezuniyet Sonrası Beklenti
Doktora Eğitimi	Doktora Eğitimi
Doktora Girişteki Sorunlar	Doktora Girişteki Sorunlar
Mesleğe Katkı	Mesleğe Katkı
	MEB ten Beklenti

Kategoriler ve alt kategorilerle ilgili frekans ve yüzdelere çıkarıldı. Görüşme tekniğinde veri toplama aracı olarak görüşmeci kullanıldığından güvenilirlik görüşmeciye bağlı incelenmelidir[7]. Bu durumda araştırmacı aynı veri setini kodlar ve ortaya çıkan kodlama benzerliklerini ve farklılıklarını sayısal olarak karşılaştırarak bir güvenilirlik yüzdesine ulaşır[8]. Buna dayanarak araştırmacı tarafından veriler farklı zamanlarda çözümlendi ve güvenilirlik yüzdesi hesaplandı. Güvenirlik yüzdesi 3,5+1,5 sistemi için %88, 4+1,5 sistemi için %91 olarak bulundu. Kasete kaydedilen konuşmaların yazıya dökümünde sorun yaşandığında görüşülen kişiye ulaşarak kişinin söylediklerinin doğruluğu kontrol edilmiştir. Aynı zamanda veriler farklı zamanda tekrar çözümlenerek her iki çözümlemedeki tutarlılığa bakılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu çalışmada elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda sunulmuştur.

İlk kategori Amaç olup 3,5+1,5 ve 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin öğrenim gördükleri programın amacını ne derecede bildiklerini araştırıldı.

3,5+1,5 sistemindeki öğrencilerin programın amacını (% 71,875) bilmemelerine rağmen, 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin (% 93,75) programın amacını bildiği gözlenmiştir.

Görüşme sonucunda öğrencilerin yorumlarından 3,5+1,5 sistemindeki öğrencilerin programın yeni olmasından dolayı amacını bilmediklerini, 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin ise ilgili lisans programından mezun olduktan sonra öğretmen olma amacıyla, daha bilinçli olarak geldiklerini belirtmişlerdir.

İkinci kategori ile 3,5+1,5 ve 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin programa başlamadan önce ne tür beklentiler içinde olduklarını ortaya çıkaran giriş beklentileri sonuçları irdelendi. Kategori sonuçları alt kategorilerle açıklanmaya çalışıldı. Sonuçlar Tablo 2 de görülmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Programa Başlamadan Önce Giriş Beklentilerinin Ne Olduğuna İlişkin Görüşlerin Dağılımı

3,5 + 1,5			4 + 1,5		
	N	%		N	%
Öğretmenlik Niteliğini Arttırmak	20	62,5	Öğretmenlik Niteliğini Arttırmak	21	65,63
Farklı Bir Eğitim	2	6,25			
İş Olanağı Yaratmak	5	15,625	İş Olanağı Yaratmak	30	93,75
Beklentisi Olmayan	5	15,625	Beklentisi Olmayan	4	12,5

Tablo 2 de görüldüğü üzere Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitiminde öğrenim gören 3,5+1,5 sistemindeki öğrencilerin çoğunluğu böyle bir eğitime başlamadan önce beklentilerinin öğretmenlik niteliğini arttır-

mak olduğunu belirtmişlerdir(%62,5). Bunu belirtirken ülkenin kalkınmasında eğitimin çok önemli bir faktör olduğunu bildiklerini söylemişlerdir. 3,5+1,5 sistemindeki öğrencilerin beklentilerine karşın 4+1,5 sistemindeki yani Fen Edebiyat Fakültesi mezunu olup tezsiz yüksek lisans eğitimi alan öğrencilerin çoğunun beklentileri iş bulma olanağı ile bu eğitimi aldıklarını açıklamışlardır. (%93,75)

Üçüncü kategori programa yönelik görüşleri ile ilgili idi. Bu bağlamda programdaki derslerin içeriğini nasıl bildiklerini, derslerin öğrencilerin beklentilerini karşılayıp karşılamadığı, 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin formasyonun verilme zamanını ve program hakkındaki görüşlerine yönelik düşünceler analiz edildi.

Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji bölümlerindeki öğrencilerin görüşleri ayrı ayrı değerlendirildi. 3,5+1,5 sistemindeki Matematik bölümündeki öğrencilerin %67'si, Fizik ve Kimya bölümündeki öğrencilerin %62,5 derslerin içeriğini iyi bulurken Biyoloji bölümündeki öğrencilerin %62,5 içeriği kötü olduğunu belirtmişlerdir. 4+1,5 sistemindeki Matematik bölümündeki öğrencilerin %62,5, Fizik ve Kimya bölümündeki öğrencilerin %87,5 ve Biyoloji bölümündeki öğrencilerin %100 derslerin içeriğinin iyi olduğunu belirtmişlerdir. Bu oranların 3,5+1,5 sistemindeki öğrencilerin görüşlerinden daha olumlu olduğunu söylenebilir. Bunun nedeni olarak öğrencilerin bir lisans programından mezun olduktan sonra daha bilinçli düşündüklerini ortaya çıkarmaktadır. Biyoloji bölümünde 3,5+1,5 ve 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin görüş ayrılığı ilginç bulundu.

Yapılan görüşmelerde öğrencilerin yorumları ışığında derslerin işleniş, alan öğretimi, eğitim dersleri ve uygulamalar hakkında da bilgiler alınmıştır. Öğrencilerin çoğunun derslerin içeriğini iyi bulmalarına rağmen derslerin işlenişini içeriğe uygun bulmadıklarını ve uygulamalardaki yetersizlikleri belirtmişlerdir. Bu bağlamda her iki sistemdeki öğrencilerin çoğu beklentilerinin karşılanmadığını belirtmişlerdir.

4 + 1,5 sisteminde öğrenim gören öğrencilerin öğretmen olabilmek için alacakları formasyonun ne zaman almaları gerekeceğine ilişkin görüşleri de soruldu. Öğrencilerin büyük bir kısmı (%71,875) öğretmenlik formasyonunun öğretmenlik lisans öğrenimi sırasında verilmesi-

ni istiyor. Tezsiz yüksek lisans sürecinde harcanan zamanı gereksiz buluyorlar.

3,5+1,5 ve 4+1,5 sistemindeki öğrencilere program hakkında olumlu ve olumsuz görüşleri sorulduğunda olum-

lu yönlerinden ziyade olumsuz yönünün daha fazla olduğunu söylemişlerdir. Tablo 3 bu yorumları içermektedir.

Tablo 3. 3,5 + 1,5 ve 4 + 1,5 Sistemindeki Öğrencilerin Program Hakkındaki Olumsuz Görüşlerine İlişkin Dağılımı

	3,5+1,5		4+ 1,5	
	N	%	N	%
Derslerin Sayısının Az Olması	6	18,75	10	31,25
Programa Göre Sürenin Uzun Olması	28	87,5	21	65,63
Eğitim ve Alan Ders. İlişkili Değil	9	28,13	3	9,38

Tablo 3'te görüldüğü üzere her iki programda da ders sayıları az bulunmakta, öğrenim süresini uzun bulunmakta ve eğitim derslerinin alan eğitimi ile ilişkili verilmediğini belirtmektedirler.

Dördüncü kategorimiz öğretim olarak belirlendi. Alt kategorilerde öğretimde çağdaş öğretim yöntemlerinin kullanımı, diploma projesi ve yaşanan sorunlar ile ilgili görüşler belirlendi.

Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji bölümlerinde öğrenim gören tüm öğrenciler çağdaş öğretim yöntemlerinin sürekli kullanılmadığını, bazen kullanıldığını söylüyorlar. 3,5+1,5 sisteminde bu oran %46,875 iken 4+1,5 sisteminde %68,75'dir. 4+1,5 sisteminde ders veren öğretim üyeleri çağdaş öğretim yöntemlerini daha çok kullandığı, 3,5+1,5 sisteminde lisans eğitiminin devamı gibi algılandığı söylenebilir.

Doktora eğitim almaya hak kazanan öğrencilerin diploma projesi yapmaya yönelik düşünceleri de alındı. 3,5+1,5 sistemindeki öğrencilerin %59,3 diploma projesi yapması gerekli bulunurken %37,5 u gerekli bulmuyor. 4+1,5 sistemindeki öğrenim gören öğrencilerin büyük bir bölümü %62,5 diploma projesi yapmayı gereksiz buluyor. Bunun nedeni 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin iş bulma kaygısı içinde olmaları gösterilebilir. Çünkü bu programa kayıt olurken amaçlarının iş bulma olduğunu söylemişlerdir.

Programda yaşanan sorunlar sorgulandığında 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin büyük bir kısmının (%87,5) sorunları olmadığı düşüncesini belirtirken 3,5+1,5 sistemindeki öğrencilerinin %40,625 i alanın eğitimine yönelik derslerin olmasını istiyorlar.

Beşinci kategori ölçme ve değerlendirme idi.

3,5+1,5 sistemindeki öğrenciler klasik sınavla başarıların yanlış değerlendirildiğini düşünüyorlar(%75). 4+1,5 sistemindeki öğrenciler ise ödev ve sunumlarla yapılan eğitim sonunda doğru değerlendirme yapıldığı görüşündeler(%93,75).

Altıncı kategori ise öğrencilerin aldıkları eğitim sonunda ne kazandıklarını ortaya koymak amacı ile düzenlenmiştir.

3,5+1,5 sistemindeki öğrencilerin %53,125i bilimsel araştırma yetisini kazanmadığını düşünürken, 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin %68,75 bilimsel araştırma yetisini kazandıklarını düşünmektedirler.

Yedinci kategoride öğrencilerin mezuniyet sonrası beklentilerini ortaya çıkarmaya çalışıldı. Bu kategorinin alt kategorilerinden ilk olan öğrencilerin doktora eğitimi alıp almama hakkındaki görüşleri araştırıldı. 3,5+1,5 sistemindeki öğrencilerin %53,125i doktora eğitimi yapabilecek birikimi kazandığını belirtirken tezsiz yüksek lisans eğitiminin doktora eğitiminin temelini oluşturamayacağını düşünmektedir. 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%62,625) ise doktora eğitimi yapamayacağını düşünmektedir. Bunun nedeni olarak amaçlarının sadece öğretmen olmak olduğunu ve doktora eğitimini düşünse bile bu eğitimin kesinlikle doktora eğitiminin temelini oluşturamayacağını belirtmişlerdir.

İkinci alt kategoride öğrencilerin doktora programına girişte ne gibi sorunlarla karşılaşabilecekleri hakkındaki görüşleri sorulmuştur.

Doktora programına girişte karşılaşacakları en büyük sorunun bilgi eksikliği olduğunu, bunun nedeni olarak aldıkları eğitimi yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra kontenjanın az olmasını ve yabancı dil eksikliği yaşamalarını da doktora programına girişte karşılaşacakları bir engel olarak göstermişlerdir.

Diğer bir alt kategori öğrencilerin aldıkları eğitimin öğretmenlik mesleğine nasıl bir katkı getireceği hakkındaki görüşleri alınmıştır.

3,5+1,5 sistemindeki öğrencilerin %56,25 ve 4+1,5 sistemindeki öğrencilerin %90,6sı aldıkları bu eğitimin öğretmenliğe olan bakış açılarının olumlu yönde değiştiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerle görüşmeler sırasında bu programı her ne kadar eleştirse de öğrenciye yaklaşım, çeşitli öğretim yöntemleri adına bir şeyler öğrendiklerini kabul etmişlerdir.

Fen edebiyat mezunu tezsiz yüksek lisans eğitimi alan öğrencilere "Milli Eğitimden beklentileriniz nelerdir?" diye soru yöneltilmiştir. Öğrencilerin %75 i atamalar sırasında MEB'ten diğer öğretmen adaylarından öncelikli olmalarını belirtirken %12,5 u Eğitim Fakültelerinden mezun öğretmen adayları ile eşit şansa sahip olmalarının yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bilgiler yorumlandığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Sonuçlar

- 3,5+1,5 sistemindeki öğrenciler ilk defa uygulanan bir programda öğrenim gördüklerinden amaçlarının ne olduğunu bilmiyorlardı.
- 4+1,5 sistemindeki öğrenciler ise bu programa kendi kararları ile katılmış olduklarından öğretmen olabilmek yetisini kazanmayı amaçlıyorlardı.
- Her iki sistemdeki öğrenciler derslerin içeriğini iyi buluyorlar. 3,5+1,5 sistemindeki Biyoloji bölümünün öğrencileri derslerin içeriğini beğenmiyorlar. Bu sonuç programda öğretim sürecinin sorgulanması düşüncesini akla getirebilir.
- Öğrenciler derslerin içeriğini beğenmelerine karşın işlenişini kısmen beğeniyorlar. Öğrenciler derslerin işleniş sırasında öğretim üyelerinden çağdaş öğretim tekniklerinin kullanımını istiyorlar. Teorik olarak sunulan alternatif öğretim yöntemlerinin kullanılma gerekliliğine hocalarında uymasını bekliyorlar. Bilginin aktarılması değil, kendilerinin bilgiye ulaşmalarını istiyorlar.
- Araştırmadan çıkan önemli bir sonuçta öğrenim süresinin uzun ve bu sürede derslerin az olduğu düşünülmektedir. Derslerin alanla ilişkili olarak verilmesi isteniyor. Programlar alanların programı olduğundan eğitim dersleri alanlarla ilişkilendirilmeli düşüncesindedir.
- 3,5+1,5 sistemi lisans eğitimi gibi algılanıyor. Bu görüş ölçme aracınada yansıyor ve klasik sınav ölçme aracı olarak kullanılıyor. 4+1,5 sisteminde dersler sunum ve tartışma biçiminde işleniyor ve bilimsel tartışmalara daha çok önem veriliyor. Dolayısıyla değerlendirme objektif oluyor.
- Sonuçta 4+1,5 sisteminde öğrenimini tamamlayan öğrenciler bilimsel araştırma yapma yeteneğini kazandıklarını söyleyerek amaçlarına ulaşıyorlar. Ancak 3,5+1,5 sistemindeki öğrenciler ise amaçsız geldiklerinden programdan fazla birşey kazanamıyorlar.
- Araştırmadan elde edilen ilginç bir sonuç sistemden memnun olmayan 3,5+1,5 yıllık eğitim alan öğrencilerin bu eğitim sonunda doktora yapabileceklerini düşünmeleri olmuştur. 4+1,5 sisteminde eğitim alan öğrenciler doktora eğitimi yapamayacaklarını düşünüyorlar. Öğrenciler doktora programına girmelerindeki engelleri bilgi eksikliği ve kontenjanın sınırlı olması olarak belirtiyorlar. Bunun yanı sıra proje ya da tez hazırlamalarını bir eksiklik olarak görmüyorlar. Öğrenciler mezuniyeti öncelik olarak görüyorlar ve yükselebilmek için hiç olmazsa proje hazırlamaları gerekliliğini düşünemiyorlar.
- Fen edebiyat fakültesi mezunları sisteme girerken ka-

zanımlarının öğretmenlik niteliğini arttırmak olmasını beklediklerinden milli eğitimden de kendilerini öğretmen olarak atamasını istemektedirler.

Öneriler

Tezsiz yüksek lisans programı incelendiğinde elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

Bir öğretmen bir yandan bilim adamı rolünü üstlenirken, öbür yandan da bir sanatçı gibi davranmalı; bilim adamlığı özelliğiyle eğitim ortamına güzellik ve incelik katmalıdır. Bu iki özellik iç-içe, birlikte ve bütünlük içinde sunulmalıdır[2].

Okul deneyimi için ayrılan süre arttırılmalı ve okul uygulamalı sırasında aday düzenli olarak izlenmelidir. Bu izleme hem uygulama öğretmeni hem de üniversite öğretim elemanı tarafından yapılmalı bu iki kişi birlikte çalışmalı düzenli aralıklarla durum değerlendirmesi yapılmalıdır. Adaylara düzenli olarak geri bildirim verilmelidir. Adayın deneyimli öğretmen rolü kazandırılarak mezun olması sağlanmalıdır. Okul deneyimi ve üniversitedeki dersler belirli bir dengede olmalıdır. Kazandığı deneyimleri arkadaşları ile paylaşmalıdır [5].

- *Tezsiz yüksek lisans programları devam etmelidir.*
- *3 yıl sonra alınan 1,5 yıllık eğitim programı açısından gözden geçirilmelidir.*
- *1,5 yıllık sürede ders sayısı arttırılmalıdır. Ancak dersler birbirinin devamı nitelikte olmalıdır.*
- *Alanla ilişkili eğitim dersleri açılmalıdır.*
- *Her iki programdaki gençlere çağdaş eğitim niteliklerine sahip program sunulmalıdır.*
- *Öğrencilere araştırmacı niteliklerini kazandırmak gerekmektedir.*
- *Alternatif öğretim yöntemleri ile işlenen derslerde başarı çok sayıda ölçme aracı ile ölçülmelidir.*
- *Tezsiz yüksek lisans programlarında öğrenciler diploma projesi yapmalıdır.*
- *Tezsiz yüksek lisans programlarındaki öğrencilere doktora programına başlama olanağı verilmelidir.*
- *Tezsiz yüksek lisans programlarına ilişkili alanlardan öğrenci alınmalıdır.*

KAYNAKLAR

- Başer, N., "Ortaöğretim Kurumlarında Matematik Öğretmeni Nasıl Yetiştirilmelidir?", **Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu**, Çanakkale Üniversitesi, (1997).
- Bilen, M., "**Plandan Uygulamaya Öğretim**" Anı Yayıncılık, Ankara, (1999).
- Cohen, L. & Manion L., **Research Methods in Education** (4th ed.) (271). London: Routledge, (1994).
- Demirel, Ö., "**Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**" Pegem Yayıncılık, Ankara, (1997).
- Gür, H., "İngiltere ve Türkiye Karşılaştırması: İlköğretimin İkinci Kademesine ve Ortaöğretime Matematik Öğretmeni Yetiştirme", **Haccetepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 574-579, (2000).
- Kvale. S., "**Issues of Validity in Quatitative Research**" Lund. Sweden: Student Literature, (73-91) (1989).
- Türnüklü, A., "Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel bir Araştırma Tekniği: Görüşme", **Kuram Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi** Yıl:6, Sayı:24, 543-559, (2000).
- Yıldırım, A. & Şimşek, H., "**Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**" (2. Baskı) (169), Ankara, (2000).